

Δελτίο SHARE

Η επίδραση της πανδημίας COVID-19 στην Κύπρο:
Αποτελέσματα από την 1η και 2η έρευνα “SHARE Corona Survey”

Νίκος Θεοδωρόπουλος

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γεώργιος Βουχάρας

Πανεπιστήμιο Κύπρου

No. 01/2021

Νοέμβριος, 2021

Ποια είναι η SHARE¹²

‘SHARE – Η Έρευνα για την Υγεία, τη Γήρανση και τη Συνταξιοδότηση στην Ευρώπη, αποτελεί την ερευνητική υποδομή για τη μελέτη των πολιτικών υγείας αλλά και των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών πολιτικών στη ζωή των Ευρωπαίων πολιτών και όχι μόνο. Από το 2004, σε διετή βάση, ερωτώνται άτομα ηλικίας 50 ετών και άνω από 28 ευρωπαϊκές χώρες και το Ισραήλ. Συνολικά, 530,000 συνεντεύξεις με περίπου 140,000 άτομα έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτή την έρευνα.

Η SHARE αποτελεί τη μεγαλύτερη πανευρωπαϊκή μελέτη κοινωνικών επιστημών που παρέχει διεθνώς συγκρίσιμα διαχρονικά δεδομένα (longitudinal microdata), τα οποία παρέχουν πληροφορίες για τους τομείς της δημόσιας υγείας και των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών διαβίωσης των Ευρωπαίων ατόμων, τόσο για τους επιστήμονες όσο και για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Η SHARE έχει παγκόσμιο αντίκτυπο, καθώς όχι μόνο καλύπτει όλες τις χώρες-μέλη της ΕΕ με έναν αυστηρά εναρμονισμένο τρόπο, αλλά επιπλέον ενσωματώνεται σε ένα δίκτυο συνεργατικών/αδελφικών μελετών σε όλο τον κόσμο, από την Αμερική έως την Ανατολική Ασία.

Το 2020, ξεκίνησε η συλλογή νέων δεδομένων COVID-19. Η SHARE είναι η ιδανική βάση δεδομένων για τη μελέτη των μη ενδεδειγμένων κοινωνικοοικονομικών και υγειονομικών συνεπειών των επιδημιολογικών αποφάσεων περιορισμού και των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 λόγω της διαβίου και διεπιστημονικής προσέγγισης που συνδέει την υγεία με κοινωνικοοικονομικά δεδομένα. Τα δεδομένα προσφέρουν τη δυνατότητα μέτρησης και ερμηνείας των διαφορών μεταξύ των κρατών διαχρονικά και είναι ενσωματωμένα στο αδελφικό δίκτυο έρευνας της SHARE.

Στην Κύπρο υπεύθυνο για τη διεξαγωγή της παρούσης μελέτης είναι το Πανεπιστήμιο Κύπρου σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Ερευνητικής Υποδομής “SHARE-ERIC”, ενώ η υλοποίηση της έρευνας πεδίου πραγματοποιείται από την εταιρεία ερευνών RAI Consultants.

---

¹Οι πληροφορίες αυτής της ενότητας αντλήθηκαν από την επίσημη ιστοσελίδα της SHARE (<http://www.share-project.org/>) και από το ανανεωμένο φυλλάδιο που μπορείτε να βρείτε εδώ: http://www.share-project.org/fileadmin/pdf_documentation/SHARE_Flyer_Researcher_2021.pdf.

²Δείτε επίσης Börsch-Supan, A., M. Brandt, C. Hunkler, T. Kneip, J. Korbmayer, F. Malter, B. Schaan, S. Stuck, S. Zuber (2013). Data Resource Profile: The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE). *International Journal of Epidemiology*. DOI: 10.1093/ije/dyt088

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το παρόν ενημερωτικό δελτίο και την έρευνα μπορείτε να επικοινωνήσετε μέσω τηλεφώνου ή μέσω email με τον υπεύθυνο της ομάδας SHARE στην Κύπρο, Αναπληρωτή Καθηγητή, Νίκο Θεοδωρόπουλο (τηλ: +357 22893715, email: n.theodoropoulos@ucy.ac.cy) και με τον Ειδικό Επιστήμονα Γεώργιο Βουχάρα (τηλ: +357 22893669, email: voucharas.georgios@ucy.ac.cy)

1 Εισαγωγή

Αυτό το δελτίο παρέχει πληροφορίες για τον αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19 στην Κύπρο στους τομείς της υγείας, της αγοράς εργασίας και της οικονομίας, χρησιμοποιώντας δεδομένα από την πρώτη και τη δεύτερη έρευνα “SHARE Corona Survey”. Μέρος αυτού του δελτίου βασίζεται σε προσωρινά δεδομένα SHARE wave 9 COVID-19 Survey 2, έκδοση 0. Επομένως, οι αναλύσεις, τα συμπεράσματα και τα αποτελέσματα είναι προσωρινά.³

Καθώς η πανδημία COVID-19 συνεχίζει να εξελίσσεται σε όλο τον κόσμο, η επαγρύπνηση για μέτρα επιδημιολογικού ελέγχου θεωρείται ζωτικής σημασίας. Δεδομένης της σοβαρότητας της κατάστασης, οι κυβερνήσεις και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να κατανοήσουν τον αντίκτυπο της πανδημίας προς μια πιο αποτελεσματική λήψη αποφάσεων. Η κατανόηση των επιπτώσεων της πανδημίας σε σχέση με τις συμπεριφορές υγείας, τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, την αγορά εργασίας και την οικονομία θα μπορούσε να καταστήσει την κοινωνία ανθεκτικότερη σε μελλοντικές κρίσεις όσον αφορά την πρόληψη, τη διαχείριση καθώς και τη θεραπεία των ευάλωτων πληθυσμών. Ταυτόχρονα, οι διεθνείς συγκρίσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και του Ισραήλ θα μπορούσαν να εντοπίσουν πιθανές ανισότητες μεταξύ των χωρών, συμβάλλοντας στον μετριασμό των συνεπειών της πανδημίας με συλλογικές ενέργειες.⁴

³Για το πρώτο κύμα, δείτε: Börsch-Supan, A. (2020). Survey of Health, Aging and Retirement in Europe (SHARE) Wave 8. COVID-19 Survey 1. Release version: 1.0.0. SHARE-ERIC. Data set. DOI:10.6103/SHARE.w8ca.100. Για το δεύτερο κύμα, δείτε: Börsch-Supan, A. (2021). Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) Wave 9. COVID-19 Survey 2. Release version: 0. SHARE-ERIC. Preliminary data set.

⁴Για μια εκτενή αναφορά για όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο SHARE, δείτε: http://share-project.de/fileadmin/pdf_publications/EU_Report_SHARE-COVID19_Feb2021_web.pdf

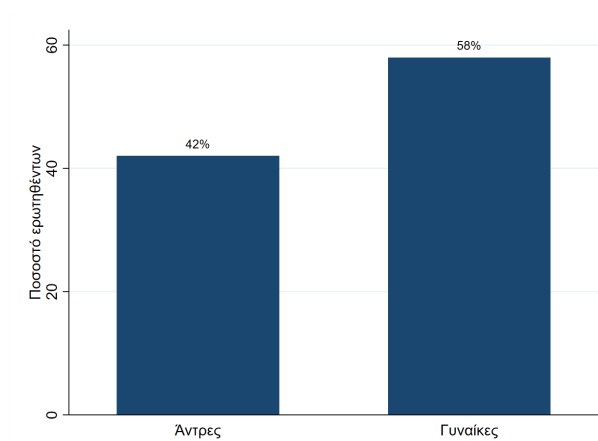
Ανασκόπηση - Κύπρος

- Το 33.1% των ερωτηθέντων έμεινε άνεργο, απολύθηκε ή χρειάστηκε να κλείσει την επιχείρησή του λόγω της έξαρσης της πανδημίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό, μετά τη Γαλλία (37.6%) και την Ελλάδα (36.3%).
- Το 5.7% των ερωτηθέντων εργάστηκε περισσότερες ώρες μετά την έναρξη της πανδημίας, ενώ το 15% δήλωσε μείωση των ωρών εργασίας του.
- Το 54.4% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι το νοικοκυριό του ανταποκρίνεται στις οικονομικές του υποχρεώσεις με αρκετή ή με κάποια δυσκολία.
- Το 5.7% των ερωτηθέντων έλαβε οικονομική βοήθεια εξαιτίας της έξαρσης του κορωνοϊού είτε από τον εργοδότη του, την κυβέρνηση, τους συγγενείς, τους φίλους ή/και από άλλους. Ο αντίστοιχος μέσος όρος της συνολικής μελέτης όλων των χωρών είναι 12.3%.
- Το 10.6% των ερωτηθέντων δήλωσε πως η υγεία του χειροτέρευσε, ενώ μόλις το 1.4% δήλωσε βελτίωση της υγείας του μετά την έξαρση της πανδημίας.
- Το 18% των ερωτηθέντων απάντησε ότι στους πρώτους έξι μήνες έξαρσης της πανδημίας έχει ταλαιπωρηθεί τουλάχιστον από μία ή περισσότερες παθήσεις εκ των: πτώσεις (πέσιμο), φόβος για πτώσεις (πέσιμο), ζάλη, λιποθυμίες ή σκοτοδίνη, εξάντληση.
- Το 73% των ερωτηθέντων που νιώθει μελαγχολία, συνδέει το αίσθημα αυτό με την έξαρση της πανδημίας, τη στιγμή που ο αντίστοιχος μέσος όρος για το σύνολο των χωρών βρίσκεται στο 61.7%.
- Το 48.4% των ερωτηθέντων που βιώνει μοναξιά, δήλωσε ότι αυτό οφείλεται στην έξαρση της πανδημίας, με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο να βρίσκεται στο 39.2%.
- Το 9% των ερωτηθέντων παρέλειψε ιατρική περίθαλψη λόγω φόβου πιθανής προσβολής από τον κορωνοϊό. Η μέση τιμή για όλες τις χώρες της μελέτης είναι 9.9%.
- Το 11.1% των ερωτηθέντων δήλωσε πως ο γιατρός ή η ιατρική μονάδα αποφάσισε να αναβάλει τα προγραμματισμένα ιατρικά ραντεβού λόγω του κορωνοϊού. Ο μέσος όρος του συνολικού δείγματος είναι 18.5%.
- Το 2.7% των ερωτηθέντων ζήτησε ραντεβού για ιατρική περίθαλψη και έλαβε αρνητική απάντηση.

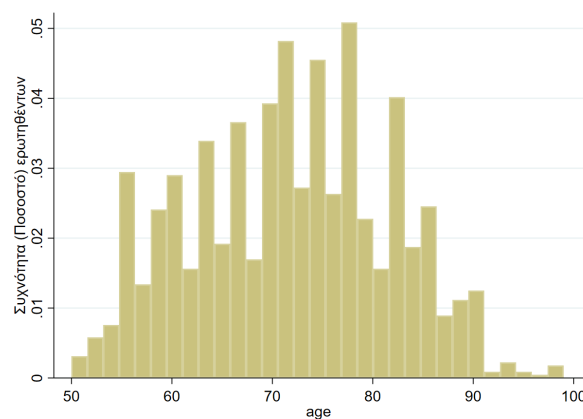
- Το 95.9% των ερωτηθέντων πολιτών που υποβλήθηκαν σε θεραπεία σε νοσοκομείο στην Κύπρο, δηλώνει κάπως έως πολύ ικανοποιημένο από τη θεραπεία.

2 Το δείγμα

Συνολικά, συμμετέχουν 1418 πολίτες της Κυπριακής δημοκρατίας, εκ των οποίων το 58% είναι γυναίκες. Στο πρώτο κύμα της μελέτης COVID-19 (έτος 2020) συμμετείχαν 819 άτομα και στο δεύτερο κύμα της μελέτης COVID-19 (έτος 2021) 599. Ο ηλικιακός μέσος όρος των ερωτηθέντων είναι τα 72 έτη (ηλικίες 50 έως 99 ετών). Η κατανομή της ηλικίας και του φύλου των ερωτηθέντων απεικονίζεται στα Γραφήματα 1 και 2. Στη μελέτη συμμετέχουν 28 χώρες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου και του Ισραήλ (συνολικό μέγεθος δείγματος=101,244). Τα άτομα αυτά κλήθηκαν να απαντήσουν ερωτήσεις που αφορούν την επίδραση του COVID-19 στην υγεία, στην αγορά εργασίας και στην οικονομία μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων. Τα περιγραφικά στατιστικά που ακολουθούν στις ενότητες 3-5 περιλαμβάνουν σταθμίσεις (weights).

Γράφημα 1: Φύλλο (Κύπρος)

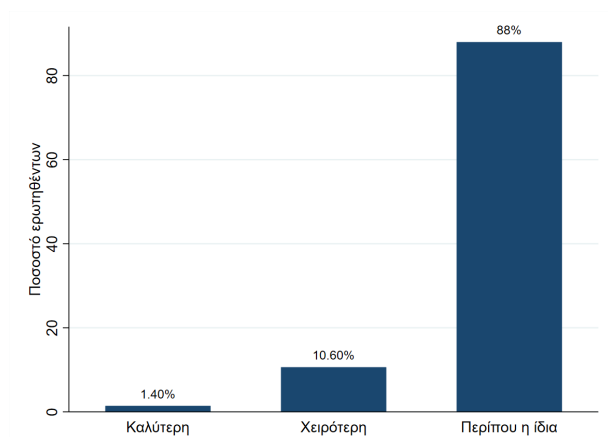

Γράφημα 2: Ηλικία (Κύπρος)

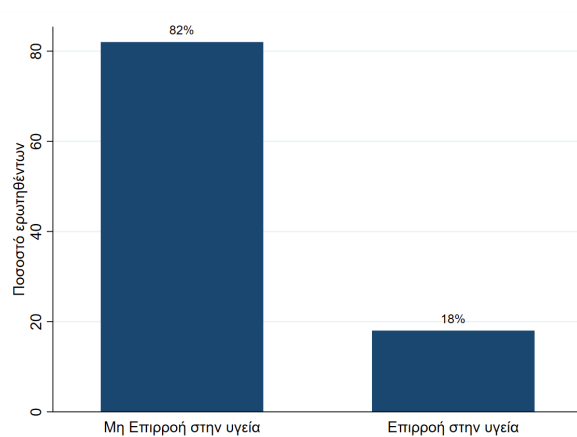
3 Υγεία

Αναμφισβήτητα η πανδημία απείλησε τη δημόσια υγεία και δοκίμασε την αντοχή των υγειονομικών συστημάτων κάθε χώρας. Το 10.6% των Κύπριων ερωτηθέντων δήλωσε πως η υγεία του χειροτέρευσε, ενώ μόλις το 1.4% δήλωσε βελτίωση της υγείας μετά από την έξαρση της πανδημίας (Γράφημα 3). Το 18% των Κύπριων ερωτηθέντων απάντησε ότι στους πρώτους έξι μήνες έξαρσης της πανδημίας έχει ταλαιπωρηθεί τουλάχιστον από μία ή περισσότερες παθήσεις εκ των: πτώσεις (πέσιμο), φόβος για πτώσεις (πέσιμο), ζάλη, λιποθυμίες ή σκοτοδίνη, εξάντληση (Γράφημα 4).

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα σχετικά με την ψυχική υγεία των ερωτηθέντων. Συγκεκριμένα, το 29.7% των ερωτηθέντων στην Κύπρο, δήλωσαν ότι νιώθουν μελαγχολία τον τελευταίο μήνα πριν από την συνέντευξη. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της έρευνας COVID-19, το 73% αυτών αποδίδει τη μελαγχολία στην πανδημία. Την ίδια στιγμή ο αντίστοιχος σταθμικός μέσος όρος για το σύνολο των χωρών του δείγματος βρίσκεται στο 61.7% (Γράφημα 5). Παρομοίως, το 30.4% των Κύπριων ερωτηθέντων δήλωσαν ότι νιώθουν μοναξιά τον τελευταίο μήνα πριν από την συνέντευξη. Κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της έρευνας COVID-19, το 48.4% αυτών δήλωσε ότι βιώνει μοναξιά εξαιτίας της πανδημίας, με τον αντίστοιχο πανευρωπαϊκό μέσο όρο να βρίσκεται στο 39.2% (Γράφημα 6). Τα παραπάνω αποτελέσματα δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αγνοηθούν, λαμβάνοντας υπόψιν ότι το 69.4% των ερωτηθέντων ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου.

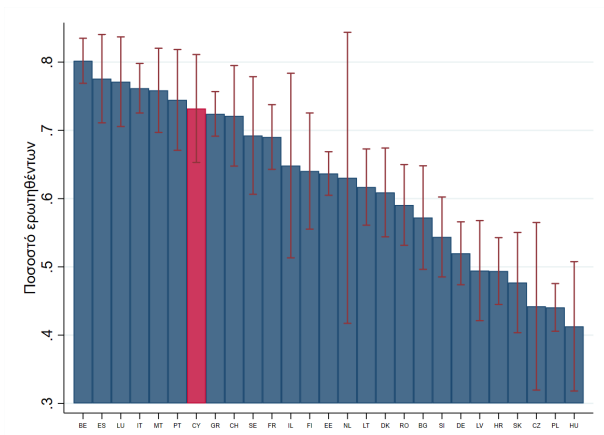

Γράφημα 3: Κατάσταση υγείας (Κύπρος), N=1,416

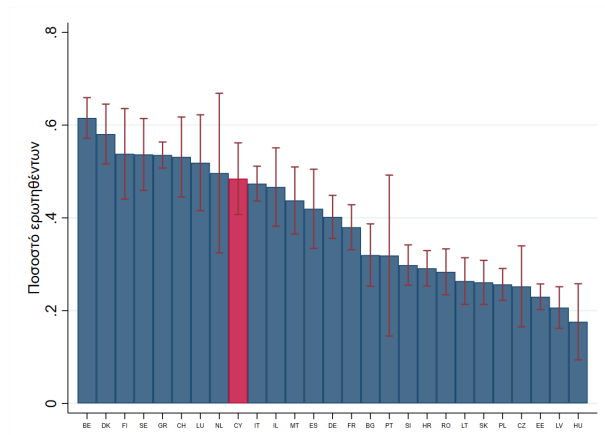

Γράφημα 4: Επιρροή πανδημίας στην υγεία (Κύπρος), N=1,409

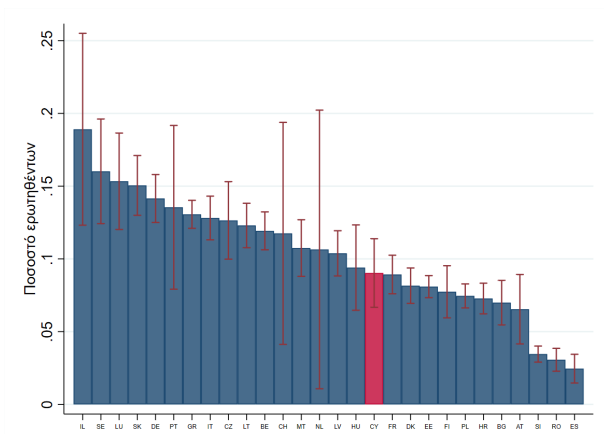
Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία σχετικά με την αξιοποίηση των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης από τους πολίτες της Δημοκρατίας. Πιο συγκεκριμένα, το 9% παρέλειψε ιατρική περίθαλψη λόγω φόβου πιθανής προσβολής από τον κορωνοϊό, ποσοστό πολύ κοντά στην αντίστοιχη μέση τιμή για όλες τις χώρες της μελέτης (9.9%). Σχετικά με τα προγραμματισμένα ιατρικά ραντεβού, τα οποία ο γιατρός ή η ιατρική μονάδα αποφάσισε να αναβάλει λόγω του κορωνοϊού, η Κύπρος βρίσκεται στην 6η θέση, με ποσοστό 11.1%, πολύ χαμηλότερο από το μέσο όρο του συνολικού δείγματος (18.5%). Την ίδια στιγμή το 2.7% των ερωτηθέντων ζήτησε ραντεβού για ιατρική περίθαλψη και έλαβε αρνητική απάντηση. Σχετικά με τους πολίτες που υποβλήθηκαν σε θεραπεία σε νοσοκομείο στην Κύπρο, το 95.9% δήλωσε κάπως έως πολύ ικανοποιημένο από τη θεραπεία. Τα Γραφήματα 7 έως 10 απεικονίζουν τα σχετικά αποτελέσματα.

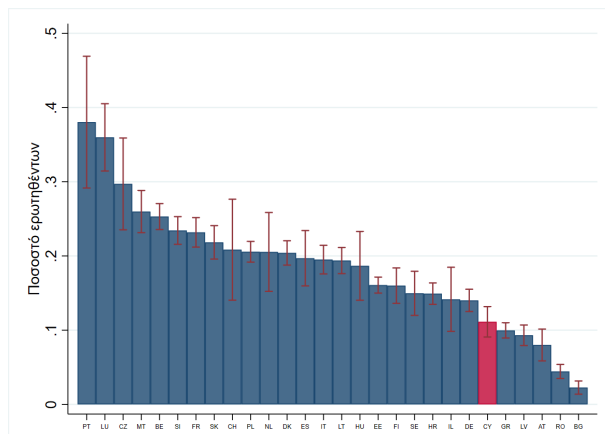
Γράφημα 5: Ψυχική υγεία: κατάθλιψη, N=14,070

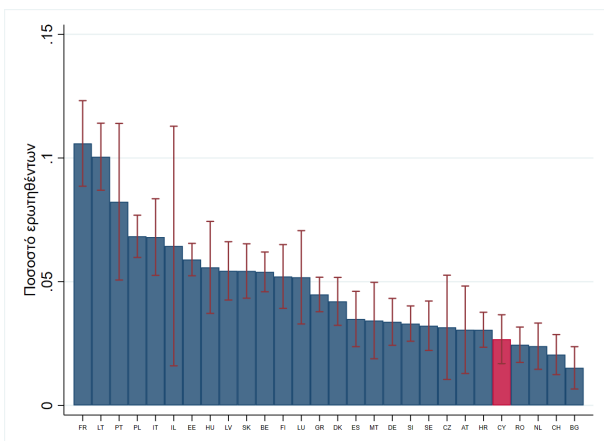
Γράφημα 6: Ψυχική υγεία: μοναξιά, N=15,460

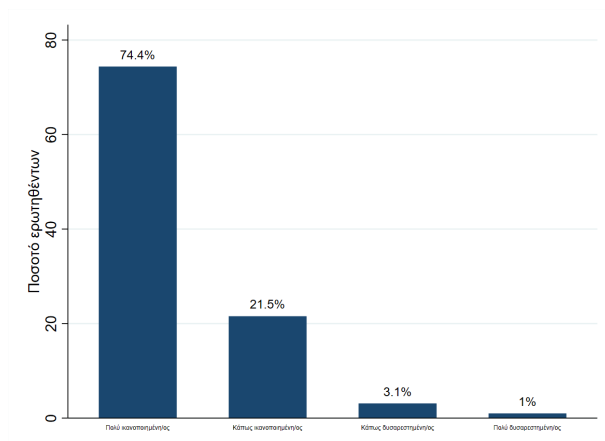
Γράφημα 7: Παράλειψη ιατρικής περίθαλψης, N=101,071

Γράφημα 8: Αναβολή ιατρικής περίθαλψης, N=101,014

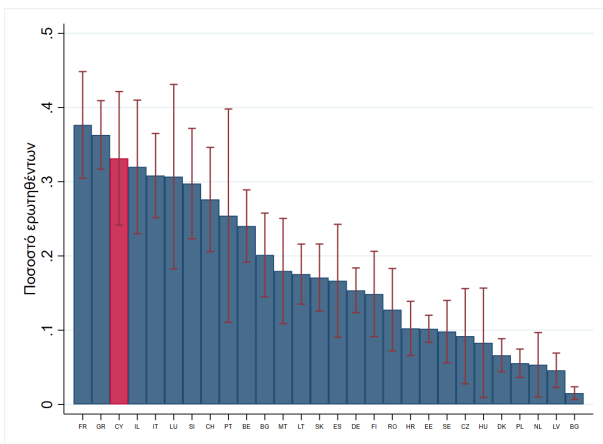
Γράφημα 9: Ακύρωση ιατρικής περίθαλψης, N=101,060

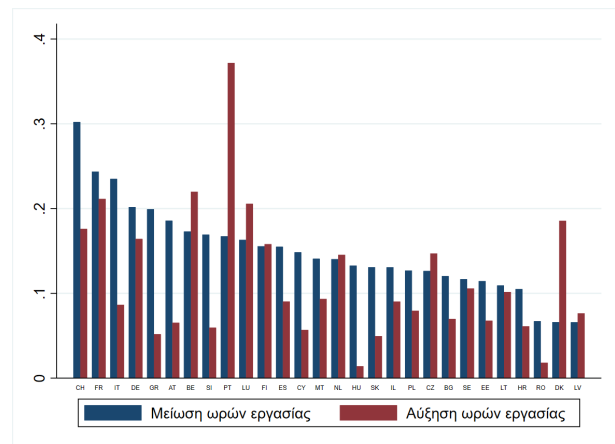
Γράφημα 10: Ικανοποίηση λειτουργίας συστημάτων υγείας (Κύπρος), N=80

4 Εργασία

Μία από τις συνέπειες της κρίσης του κορωνοϊού, αφορά την εργασιακή κατάσταση. Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, η Κύπρος αποτελεί την 3η χώρα, μετά τη Γαλλία (37.6%) και την Ελλάδα (36.3%), με το μεγαλύτερο ποσοστό πολιτών που εξαιτίας της κρίσης του κορωνοϊού, έμεινε άνεργος, απολύθηκε ή χρειάστηκε να κλείσει την επιχείρησή του με ποσοστό 33.1% (Γράφημα 11).⁵ Η έξαρση του κορωνοϊού είχε σημαντική επίπτωση και στις ώρες εργασίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι ερωτηθέντες εργαζόμενοι δήλωσαν μείωση στις ώρες εργασίας τους λόγω της πανδημίας. Στην Κύπρο, το 5.7% των ερωτηθέντων εργάστηκε περισσότερες ώρες μετά την έναρξη της πανδημίας, ενώ το 15% δήλωσε μείωση των ωρών εργασίας του.

Γράφημα 11: Απώλεια εργασίας, N=25,239

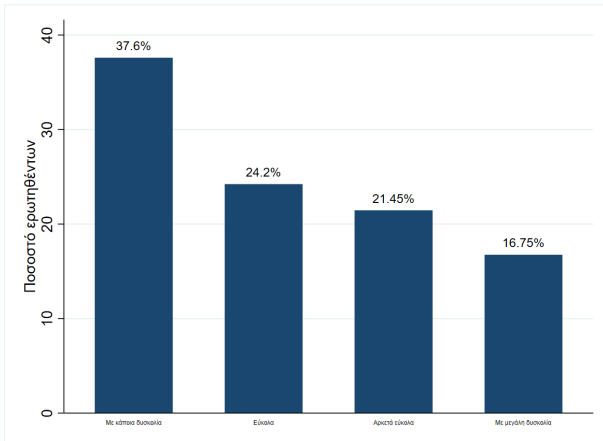
Γράφημα 12: Ώρες εργασίας, N=17,366 (αύξηση ωρών), N=17,381 (μείωση ωρών)

5 Οικονομία

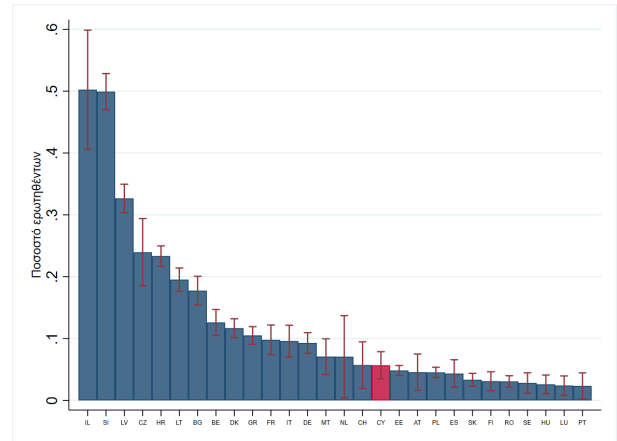
Οι επιπτώσεις της πανδημίας είναι εμφανείς και στον τομέα της οικονομίας. Όπως απεικονίζεται στο Γράφημα 13, περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες λόγω της πανδημίας. Συγκεκριμένα, το 54.4% δήλωσε ότι το νοικοκυριό του ανταποκρίνεται στις οικονομικές του υποχρεώσεις με αρκετή ή με κάποια δυσκολία. Παρόλο το υψηλό προαναφερόμενο ποσοστό, έκπληξη προκαλεί το ποσοστό των ερωτηθέντων που έλαβε οικονομική βοήθεια εξαιτίας της έξαρσης του κορωνοϊού είτε από τον εργοδότη του, την κυβέρνηση, τους συγγενείς, τους φίλους ή/και από άλλους. Το ποσοστό αυτό στην Κύπρο ανέρχεται στο 5.7%, τη στιγμή που ο συνολικός μέσος όρος όλων των χωρών της μελέτης αγγίζει το 12.3% (Γράφημα 14).

⁵Τα δεδομένα του Γραφήματος 11 αφορούν το 1ο κύμα της έρευνας SHARE Corona Survey.

Γράφημα 13: Οικονομικά ευάλωτος πληθυσμός (Κύπρος), N=825

Γράφημα 14: Οικονομική ενίσχυση, N=83,131

Acknowledgements: Research in this bulletin is a part of the EU Horizon 2020 SHARE-COVID19 project (Grant agreement ID: 101015924).

Disclaimer: Οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το δελτίο είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών και του Πανεπιστημίου Κύπρου.